

Beklemmend en stil requiem voor een eiland

Tentoonstelling Dana Lixenberg: *The Last Days of Shishmaref*. LP2 (in Las Palmas), Rotterdam. T/m 11/1/2009. Inlichtingen: 010-2030444. Websites: lp2.nl en thelastdaysofshishmaref.nl

Door **EDDIE MARSMAN**

In 2007 werkte de Nederlandse fotografe Dana Lixenberg enige tijd op Sarichef, een zanderig stuk permafrost voor de kust van Alaska, 30 kilometer onder de poolcirkel. Shishmaref heet het enige gehucht ter plaatse: kerk, school, winkel, *community hall*, een verzameling houten huizen. Er wonen zeshonderd eskimo's.

The Last Days of Shishmaref heet de reeks landschappen, interieurs en portretten die ze er maakte en die nu te zien is als onderdeel van een gelijknamige tentoonstelling, samen met fragmenten uit een ook al gelijknamige film (van cineast Jan Louter, momenteel in de bioscoop).

The last days..., want Shishmaref is ten dode opgeschreven weten de bewoners al jaren en hebben wetenschappers nu bevestigd. Oorzaak: de opwarming van de aarde. De zee bevriest te weinig en te kort en vreet daardoor te lang aan de kwetsbare kustlijn, want ook de ooit beschermende laag permafrost smelt zienderogen. Een jaar of tien rest het eiland nog.

Nog niet eens zo lang geleden zou een dergelijk onderwerp geleid hebben tot foto's vol strijdbaar gebalde vuisten en grimmige blikken. Maar zo eenduidig (en eenvoudig) liggen de zaken niet meer. Althans niet in de fotografie. Zoals de hedendaagse documentarist betaamt, hanteert ook Lixenberg een 'neutrale' blik en maakt foto's waarin de boodschap eerder onderhuids verstopt zit dan er duimendik bovenop gesmeerd.

Lixenberg (1964) fotografeerde vergezichten waarin nergens ook maar iets scherp wil aftekenen. Volgestouwde interieurs die zich buitenshuis uitstrekken in stapels kratten, olievaten, dode buitenboordmotoren en sneeuwscooterskeletten. Gezichten van vroegoude volwassenen en tegenstribbelende pubers.

Wat ondanks de onderlinge ver-

schillen gaandeweg de expositie opvalt aan die foto's (ruim vijftig, in kleur) is de gelatenheid die eruit spreekt. De in zichzelf gekeerde gezichten, de welhaast nonchalante rommeligheid, de ternauwernood zichtbare grens tussen land en water – telkens staat alles in het teken van het onafwendbare lot. In combinatie met het gestileerde karakter van de foto's (gemaakt met een groot formaat camera; het vergt poseren en trage sluitertijden) is het effect zonder meer beklemmend te noemen.

Haar observaties – een regenboog om drie uur 's nachts, het vilen van een ijsbeer, de afgesneden rendierkop op de keukenvloer, kinderen in zuurstokroze confectiewinterjassen – zijn gespeend van iedere valse romantiek. Want ook al verdwijnt er straks een reeds eeuwen bewoond stukje wereld en daarmee oeroude vaardigheden en tradities, ondertussen is van iglo of hondenslee al lang geen sprake meer. Stroom, koelkast, internet, sneeuwscooter: ook in Shishmaref heeft de welvaart een prijs, laat Lixenberg zien.

Wat betreft de expositie: een mooi ontwerp van Jeroen de Vries. Met behulp van een zaalhoog doorzichtig doek verdeelde hij LP2 (een culturele 'evenementenhal', net als het Nederlands Fotomuseum ondergebracht in Las Palmas op de Kop van Zuid in Rotterdam) in een foto- en een filmzaal. In die laatste hangen forse beeldschermen waarop elkaar afwisselende, overlappende, aanvullende flarden film worden vertoond. Het filmgeluid vult de hele zaal; wind, blaffende honden, het *tsjak tsjak* van de bijl die een wak kapt in het ijs. De foto's hebben er geen last van, het zijn rustige geluiden. Ze passen bij traag bewegend beeld waarop ook uit een schoorsteen kringelt, vis wordt gevangen, een man slaapt op een bank.

Zo ziet een requiem voor een eiland eruit.

In zaal De Unie (in Rotterdam) wordt donderdag (20-22 uur) een debat georganiseerd naar aanleiding van de tentoonstelling. De fotografe is hierbij aanwezig. Toegang gratis. Reserveren via 010-4333534 of www.deunie.nu

Fred Goodhope, inwoner van Shishmaref. Foto Dana Lixenberg